

Kazantzakisova Odyssea: Několik poznámek k dílu a jeho českému překladu

Miloš Tomasco – Markéta Kulhánková

Nikos Kazantzakis (18. 2. 1883 Iraklio – 26. 10. 1957 Freiburg) se od mládí věnoval převážně literatuře, ač svého času podnikal například v lignitovém dole (vzpomínky na tuto dobu vtělil do svého nejpopulárnějšího díla, románu *Život a skutky Alexise Zorbese*), byl poradcem UNESCO, a krátce dokonce i řeckým ministrem kultury. Byl několikrát nominován na Nobelovu cenu, která mu v roce 1957 unikla o jediný hlas. Dostal ji jeho obdivovatel Albert Camus.

Kazantzakis je autorem dramát, básní, cestopisů i filozofických úvah, ale světově proslulým se stal zejména díky svým románům, které napsal až v posledních dvou dekadách svého života. Do češtiny byly přeloženy všechny, naposledy v roce 2017 vyšli česky i poněkud opomíjený *Bratrovrazi* (řecky 1963). Pro české kulturní prostředí má obzvláštní význam román *Kristus znovu ukřižovaný* (řecky 1954, do češtiny přeloženo z francouzštiny 1966), který se stal předlohou pro libreto opery *Řecké pašije* Bohuslava Martinů (1961).¹ I Kazantzakisovo nejrozsáhlejší a podle spisovatele samého nejdůležitější dílo *Odyssea* (1938), na němž pracoval téměř patnáct let (1924–1938), má ovšem vazbu na české prostředí: jeho druhá a třetí verze vznikaly v Božím daru v Krušných horách, kde Kazantzakis s manželkou Eleni dvakrát pobývali mezi lety 1929–1932.² Na českém překladu tohoto moderního sequelu homérovského eposu (jak zní podtitul překladu anglického³) pracuje s přestávkami již více než dvě dekády Miloš Tomasco. V roce 1996 vyšla ukázka jeho překladu prvního zpěvu,⁴ nová verze téhož úryvku se objevila v roce 2019,⁵ my dnes přinášíme nejnovější verzi závěru téhož zpěvu.

Epos bývá označován jako metakomunistický či jako dílo heroického pesimismu.⁶ Překladatel však za jeho nejlepší charakteristiku považuje obraz z dávných býčích zápasů na Krétě. Kazantzakis to označil jako „krétský pohled“: tehdy totiž člověku bojujícímu s býkem nešlo o to, triumfovat a zvíře zabít, nýbrž bavit se tím, že čelí nebezpečí s otevřeným hledím, nezákeřně, bere

1 Ke vzniku opery a komunikaci spisovatele a skladatele o libretu viz Dostálová – Březina (2003).

2 Viz Dostálová (1983: 193–198).

3 Friar (1958).

4 Tomasco (1996).

5 Tomasco (2019).

6 Srov. Bien (1989: 192–199).

surovou sílu jako výraz života, kterým nepohrdá; je to jen další výzva z celé řady, nic jiného.⁷ Autor *Odysseje* tak nepovažoval svůj epos pouze za moderní pokračování Homéra, nýbrž chtěl v něm zásadně postavit na nohy a předat čtenářům dvacátého století prastarý mýtus lidské odvahy – své přesvědčení, že v lidské duši se ukrývá největší síla až všemocnost.

V úvodu ke svému přetlumočení Homérovy *Odysseie* konstatuje Otmar Vaňorný: „V *Odyssei* je sice střediskem básně také král, Odysseus, ale nejlepší lidé básně jsou vzati – ze sluhů, šlechta je tam živel násilnický, znemravnělý a zločinný, zpupný a lidem pohrdá. Posluchači *Odysseie* nebyli již mocní páni na pevných hradech, nýbrž pracující lid – chudý jako byl básník sám.“⁸ Tato charakteristika platí i pro dílo Kazantzakisovo. Kazantzakis byl ostatně zapáleným vyznavačem idejí socialismu a synem své doby, která se voluntaristicky snažila převést ušlechtilé vize do praxe a *bona fide* tak páchala ty nejkrutější zločiny.

Epos je psán neobvyklým sedmnáctislabičným jambem s šesti metrickými přízvuky. Kazantzakis se tak pokusil o kompromis mezi patnáctislabičným jambem řecké lidové tradice a homérským šestistopým hexametrem. Překladatel se rozhodl verš adaptovat tak, aby byl jeho rytmus blíže zkušenosti českého čtenáře s homérskou poezií. Místo obvyklé přízvučné nápodoby daktylského hexametru však použil rozvolněný verš daktylského spádu a nestejně délky. V tomto pojetí má ostatně předchůdce ve Vladimíru Šrámkovi, který podobným veršem ve 30. a 40. letech překládal homérské eposy. Pro čtenářovu lepší orientaci navíc – podobně jako Šrámek – jednotlivé významové celky graficky odděluje.

David Connolly v úvodu ke kazantzakisovské výroční bibliografii píše: „Jistým paradoxem je, že teprve poté, co byla Kazantzakisova díla přeložena, a získala tak uznání v zahraničí, si jich začali považovat samotní Řekové. [...] Jeden z důvodů opět podtrhává důležitou roli překládání, a tím je Kazantzakisův výstřední jazyk. Kazantzakis psal extrémním idiomem lidové mluvy prošpikovaným zvláštními slovy a nestandardním pravopisem. Žádný z jeho překladatelů do angličtiny se nepokusil jeho jazyk reprodukovat, nebo aspoň náznaky napodobit.“⁹ To platí i pro překladatele *Odysseje* K. Friara, jehož text ve zcela standardní angličtině je hodnocen jako překlad velmi zdařilý. Strategie překladatele do češtiny je však diametrálně odlišná.

Kazantzakisův jazyk ve většině jeho děl bývá tedy charakterizován jako nadnesený a květnatý, až vyumělkovaný, autor s oblibou používá neobvyklé

7 Srov. Friar (1958: XIX–XX).

8 Z doslovu k prvnímu vydání Vaňorného překladu z roku 1921. Citováno z Vaňorný (2007: 19).

9 Connolly (2007).

lidové a nářeční výrazy.¹⁰ Pro *Odysseu* to vše platí dvojnásob. Mimo jiné básník integroval do díla mizející slova ze slovníku rybářů a pastevců z různých částí Řecka. Kazantzakisův přítel a znalec jeho díla Pantelis Prevelakis vypracoval k *Odysseji* (dosud knižně nevydaný) glosář o 4500 heslech, v němž neobvyklé výrazy vysvětluje.¹¹

K otázce integrace nářečních slov do širšího intelektuálního povědomí se v českém prostředí výstižně vyjádřil v předmluvě ke svému slovníku chodského nářečí jeho sběratel a popularizátor Jan František Hruška: „Ano jako na jedné straně jeví se v písních ovšem tvary nedialektické, na druhé straně zase právě písně podávají kolikrát vzácné doklady vzácných tvarů dialektických a jest zrovna podivu hodno, že někdy dialektický tvar ve zdomácnělé písni zatlačuje i původní tvar přespolní, a to třeba i s násilím proti poetice.“¹² Překladatel Kazantzakisovu snahu o záchranu krásných nářečních slov podporuje, a někdy dokonce posiluje, věren svému pojetí překladu: překlad není a nemůže být kopií původního díla, nepřekládají se slova, překládá se živý, někdy trpící, jindy jásající duch díla, které je nadčasovou stylizací myšlenek a problémů jednoho konkrétního lidského života a doby. Přitom překlad, aby mluvil i ke čtenáři jiné doby i kultury a jazyka, musí zároveň zvýraznit aktuální otázky a pocity, které byly obsaženy v původním díle jen v zárodku, náznaku.

Překladatel rovněž posílil hudební složku jazyka, která je v originálu přítomna nejen proto, že verš vychází z verše řecké lidové písně. Novořečtina si zachovala proměnlivou, tedy svrchovaně živou a krásnou melodii: její slova nenesou přízvuk jednotvárně na první slabice jako např. slova česká, nýbrž přízvukovanou slabikou může být kterákoli z posledních tří slabik slova. Stejně slovo tak může v různých pádech např. mít přízvuk na první, druhé i třetí slabice (*ἀγαλμα, ἀγάλματος, ἀγαλμάτων*).

Závěrem dvě poznámky k názvu a jménu hlavního hrdiny: v původním řeckém vydání byl název s ikonoklastickým pravopisem *Οδύσεια*. Pro odlišení na jedné straně od díla Homérova, standardně v češtině nazývaného *Odysseia*, a na druhé straně od běžného apelativa „odysea“ byl pro titul Kazantzakisova díla zvolen latinizovaný tvar *Odyssea*. Překladatel se naopak rozhodl, zejména kvůli rytmu, zachovat novořeckou výslovnost jména hlavního hrdiny, tedy *Odyssevs*. Nahradil jím také trojslabičnou lidovou podobu jména – *Dysseas* (*Δυσσεάς*), která by byla pro českého čtenáře příliš obskurní a bez vysvětlení neodkazuje k homérskému hrdinovi.

10 Srov. Bien (1972).

11 Viz Marinaki (2004). Součástí práce je edice glosáře ke zpěvům 1–20.

12 Hruška (1907: 4).

Cílem překladu nemůže být opravovat originál. Ale převedení formy tak, aby čtenáři s jiným mateřským jazykem a jiným kulturním zázemím dokázala lépe než mechanicky převzatá forma originálu zprostředkovat atmosféru básníkova světa a vyvolat v něm, za použití jiných prostředků, stejné pocity jako ve čtenáři originálu, je podle našeho názoru překladateli nejen dovoleno, ale je to i navýsost žádoucí. Proto se překladatel rozhodl nejen k výše zmíněné změně prozodické, ale také k dotažení větší expresivity například posílením nářečních výrazů. Snad by se pro takové pojetí překladu dalo použít označení „dynamický ekvivalent“.

Bibliografie

- Bien, P. 1972. *Nikos Kazantzakis and the Linguistic Revolution in Greek Literature*. Princeton.
- Bien, P. 1989. *Kazantzakis. Politics of the Spirit*. Vol. 1. Princeton – Oxford.
- Connolly, D. 2007. Nikos Kazantzakis. The Most Translated Greek Author. In: *Nikos Kazantzakis: 500 Translations into 40 Languages*. Athens.
- Dostálová, R. 1983. Dvě setkání Nikose Kazantzakise (1883–1957) s Čechami. *Listy filologické* 106, 193–202.
- Dostálová, R. – Březina, A. 2003. *Řecké pašije. Osud jedné opery. Korespondence Nikose Kazantzakise s Bohuslavem Martinů*. Praha.
- Friar, K. (přel.) 1958. *Nikos Kazantzakis. The Odyssey: A Modern Sequel*. New York.
- Hruška, J. F. 1907. *Dialektický slovník chodský*. Praha.
- Marinaki, Th. 2004. *Me pyxida ena glossari: To glossario tou Panteli Prevelaki gia tin Odysseia tou Nikou Kazantzaki (Rapsodies A–K)*. Diplomová práce: vedoucí St. Kaklamanis, Krétská univerzita, Rethymno. Dostupné z: <https://elocus.lib.uoc.gr/dlib/e/o/a/attached-metadata-dlib-2004marinaki/2004marinaki.pdf> [14. 9. 2020]. [Μαρινάκη, Θ. 2004. *Με πυξίδα ένα γλωσσάρι: Το γλωσσάριο του Παντελή Πρεβελάκη για την Οδύσεια του Νίκου Καζαντζάκη (Ραψωδίες Α–Κ)*. Διπλωματική εργασία: επίπτης Στ. Κακλαμάνης, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο. Πρόσβαση από: <https://elocus.lib.uoc.gr/dlib/e/o/a/attached-metadata-dlib-2004marinaki/2004marinaki.pdf> [14. 9. 2020].]
- Tomasco, M. (přel.) 1996. Nikos Kazantzakis. *Odyssea. Souvislosti* 1 (28), 121–126.
- Tomasco, M. (přel.) 2019. Nikos Kazantzakis. *Odyssea. Az* [online]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2019/1/odyssea> [14. 9. 2020].
- Vaňorný, O. (přel.) 2007. Úvod k prvnímu vydání. In: *Homéros. Odysseia*. Praha, 11–32.

Nikos Kazantzakis, *Odyssea I*, 1188–1378

Překlad: Miloš Tomasco

Posléze zvedl se kmet, pěvec ctihodný, nejstarší v království,
 ten, který s lyrou svou před léty vladaře v kolébce uspával;
 1190 ve chvíli volně si hrudi všech vydechly, do hrdel vyprahlých radost se vrátila –
 dychtivě zástupy čekaly, by novou píseň si vyslechly.

O platan opřel se zpěvák náš důstojně, vous jeho,
 světlý to vodopád, zazářil v paprscích čistého měsíce;
 pomalu píseň svou začíná o dětství králově –
 1195 uchvácen lid potom slovům ze starých úst naslouchá.

„Toužení silné dnes zmítá mnou, děti mé, skoro se srdce mi rozskočí,
 abych vám píseň svou zazpíval, jež rozkoš slavnostní zmnoží vám –
 vítáme jí pána našeho, který se z ciziny navrátil.
 Tak jako bohatý majitel košáru, nad stády přemnoha panovník,
 1200 povznesle ohradu přehlíží, pohledem rozvážným vybírá
 prvního z tučných svých beranů, aby ho porazil na počest návratu přítele,
 i duch můj se usebral, by píseň nejlepší z bohaté kolekce vyvolil.

Rozum náš šťasten je, že dopřáno bylo mu sledovat zdatného našeho vladaře,
 jak tělo jeho se přímilo, jak první úrodu život ten přinášel;
 1205 jak potom ve stáří jako bůh zástupům předsedá,
 co plástev plničká medem tu duch jeho přetéká.

Tohle však, proces, kdy semínko maličké, z plodu jak vypadne,
 do země zapouští kořeny, ke světlu vzpíná se duchem svým,
 kamení drolí se, jak roste do výšky, a skály pukají –
 1210 tohleto, bratři mí, největší zřejmě je radostí ve světě vezdejším zšeřelém;
 o tomto semínku maličkém večer dnes zpívat chci!

Dědeček vladaře našeho a já s ním, na lvích si kožinách hověje,
 jednoho vlahého večera na vysoké paláce terase ve chvílích příjemných
 jak staří bohové olympští opojný révotok ke rtům jsme zdvihali
 1215 s pohledem upřeným na moře do dálky prostřené.

Jak kotouč sluneční do vln se krvavých nakláněl,
trýzeň se krušivá starocha zmocnila;
hned chůvy příběhly nesouce zlatými plenkami ovité
děťátko co sladkou útěchu i smysl života – vnouče to předrahé.

- 1220 Děd tvůj tě, Odysve, ke světlu pozvedl jak uhlík planoucí:
,Otec tvůj,‘ promluvil, ,rataj ten, jenž líchu obrábí, i z tebe rád by měl oráče,
v zahradách svých jen tě kolébá, po rolích vodí tě;
já však tě ve vlnách namáčím, chci, bys se pirátem stal!
Co hračky otec tvůj malé ti pluhy jen nabízí, spřežení, jež na polích činná jsou;
1225 já pak ti bronzové vojáčky do klína položím, meč malý s dvojitou čepelí
a šest párů bůžků zde maličkých na hraní;
vzhůru jen, vnuku můj, rychle mi vyrůstej, bych v tobě rychle se obrodil!‘

- A stařec se rozesmál, a ty ses roztančil na pravém dědově koleni;
o levé opřel si lyru svou a do hry divoce pustil se –
1230 zazpíval o lidském trápení i velkých radostech života.
Ty potom, buclaté ručičky kol hrdla dědova, naslouchals:
v duchu jsi viděl již blankytná daleká pobřeží,
moře ti smáčelo slanými spoustami dětské tvé útroby.

- Jednoho večera starý tvůj děd a já tiše jsme seděli
1235 ve věži nejvyšší, s posledním šíráním –
z přemíry vína nám spánky se dokořán rozzely, předito duší svou soudržnost ztratilo;
jakési stíny nás pojednou mjely, palác se zachvíval v základech.

- V objetí my ihned hnali se do svatých komnat žen:
tajemství tohleto dosud jsem nikomu nesvěřil, dnes však všem vyjevím,
1240 nad tvou kolébkou jak ti tři duchové budoucnost věštili.

Sporé jen světlo se linulo ze svícňů v zákoutích,
na měkkých, teplých tam ložích svých chůvy již přesladce dřímaly;
a stařec přede mnou za tebou pospíchal, vousy mu jiskřily,
jak světla záplava bílé mu kadeře na plece splývaly.

- 1245 Zatoužil vidět tě, drsnýma rukama uchopit;
neb jak orli královští když jsme tam ve věži nejvyšší seděli,
zřeli jsme stíny tři hrnout se do nitra paláce:

„Tohle jsou osudu poslové,“ zvolal děd, „již dary dávají dítěti na cestu;
rychle jen, zachraňme kolébku potomka našeho!“

1250 Když však tvé tělíčko v přítmí tam ležet jsme zahlédli,
klesla nám kolena, pane můj, hrůzou jsme zmoženi strnuli:
tři draci divocí co meče nad něžnou hlavičkou viseli!

1255 Já potom, jenž dnem i nocí jsem s bohy i démony stýkal se
a se skřítky na humně myslí své obcoval,
dobře jsem rozeznal v přítmí tom ve stínech podoby.

Nejprve stanul tam jak cedr mohutný, vyprahlý, jež blesky sežehly,
Tantalos, předobraz marného lidského snažení.
Supími spáry on rozťal si hrud' svoji navěky dychtivou,
vyňal z ní srdce své těžké a bezedné, sklonil se hluboce
1260 nad dětským tělem tvým a do útlé hrudi ti pevně je zaklínil;
a tvoje kolébka září se rozžehla, jako by tělo tvé horečkou sálalo.

Pak posel osudu prostřední mohutné čelo své pozvedl
a já hleděl roztřesen do tváře Prométhea, vládce to rozumu.
V dlaních svých zjitřených, jež měkce zářily,
1265 přinášel zárodek paprsku poznání; nad hlavu tvou sklonil se,
měkké švy lebky tvé rozhrnul, do mozku tvého jej zasadil.

I třetí drak plameny zažehl, sytil je
trůny i bohy i stavem tkalcovským, by oheň jasněji zazářil.
Tu děd tvůj vykřikl zděšením, s oštěpem k postýlce vyrazil;
1270 já však jsem za rámě chytil ho, do ucha šeptl mu:
„Zadrž přec! Vždyť to jsou osudu poslové, již dary vnukovi přinesli;
drak, který plameny rozdmýchal, ten s hřívou rudou lví,
je přece Héraklés, velký ten hrdina, železná pěst!“

1275 Vrávorál stařec a bez dechu o blízky opřel se sloup;
oheň když vysoko vyšlehl, až úpělo trámová,
drak strašný tílko tvé popadl, vrhl je do moře plamenů;
a ty ses rozžhavil, zrůžověls, hořící ke stropu zvedl ses
a k zlatému trámová vyletěls – jak jasná fujara prostor zněl pláním tvým.

1280 Tak hrál sis a smál ses zas, po celou onu noc, v plamenech osvěžen;
 oněmli stáli jsme a z divu spásy tvé radost nás pojala,
 oba jsme v objetí nechali k podlaze řinout se v pláči slz úlevných záplavu.
 Náhle však ozval se první pták v nádvoří paláce
 a draci hned zmizeli jak lehká oblaka v předjitřním podymí.“

1285 Naslouchal Lučištník schýlený, beze slov, do rtů se zahryzl;
 duch jeho prodlával na mořích sirobných, vzdálených, v jeskyních.
 Sotva však šlapané, silné rty pěvcovy umlkly,
 vyskočil panovník zlosti pln, do trůnu nehty se zaryly;
 zvrhly se poháry zlatem se třpytící, na stoly víno se rozlilo.
 A burácel Odysevs hněvivě, sršatě do davu hlaholil:
 1290 „Hanba mi, vlasy mi zbělely, zuby se viklají
 a já plýtvám doposud silami na věci nicotné!
 Zajisté zemi jsem drancoval, kapsy si kořistí naplnil,
 sláň není nižádná, kterou bych nezbrázdil, s různými lidmi se setkával,
 abych teď chlouby pln přišel zde zakotvit, zetlít snad v náruči otčiny!“
 1295 Tak pravil, usedl, hněvivě z podlebí zástup si přeměřil,
 jako by vše kolem ve snu jen prožíval a z můry noční se probudit chtěl.

Lid jeho zděsil se, poháry šumivé ni k ústům nedones
 a starší kmenoví, již vladaři po boku seděli, cítili,
 jak z chrípí sršatost čišela jak sirné výpary.
 1300 Strnulí sklopili hlavy své hosté té trachtace,
 uvázla zábava uprostřed platanů;
 pozvolna hlavy se přece však pozvedly, když jestřáb trpkosti odplachtil,
 opět se poháry plnily, do žil se jarost zas vrátila.

1305 Břicháč se zachechtá, do srdcí zmužilost nalévá:
 „Zbavte se škaredých myšlenek, z pecí ať nadále kouří se!
 Voli tu na rožních čekají, víno se v pohárech zapění,
 chutě se s děvčaty pobavme, život náš přece tak krátký je;
 za chvíli černý nám kohout už kokrhá, Zubatá číhá už za dveřmi!“

1310 I Flétnista odvahy dodal si, troškou svou k zábavě přispěl též:
 „Veršiček pro vás mám, děti mé, povzbudí, neleká;
 jen dobrý dlabanec, spánek i vína džbán, též žínka rozmilá, toť život člověka!“

Muž mnoha trápení ruku svou nakonec napřáhl po víně líbezném, pokrmu,
jak obr hladový pustil se do jídla, do pití;

oči se zmenšily a krev je podlila, opojen hlaholil:

1315 „Prvního prapředka, rapsóde, v písních jsi přece jen nevystih!“

V útrokách ucítil totiž náš harcovník praotce zpupného,

jak coby hroch těžký v bažině plácá se, zvedá se pozvolna

a postupně nitrem mu vzlíná výš, aby se nakonec ke slunci vyšvihl.

Tak trval divoký hodokvas do ranních červánků –

1320 svit hvězd až potemněl před září sluneční, pochodně dohasly;

s jitem se příroda budila, stromy si povzdechly, když bríza ranní je zčeřila,

ptáčata počala nesměle cvrlikat, křídélky třepotat,

očka svá otvírat, aby zas spatřila, jak slunce vychází.

Zvedl se posléze panovník, lid též se počínal rozcházet, i lyry umlkly:

1325 k odjezdu přítomní mezky své strojili, zářily čabraky překrásně zdobené,

do sedel selky se zmožené škrábaly, by cestou k domovu začly se natřásat.

Starci pak tolikéž na cestu dali se opření o baldy s rozsochou;

spánek je úplně opustil, neboť si v myslích svých

zmámených přemírou jídla a vínem též, jakoby náhodou

1330 pravdy i lži splétat počali, jak jim tak představy tanuly,

z růžových oblak jak splývaly i stromů u cesty.

A tak se pozvolna rodily, jak draci bujely

báje o udatném Odysvu tam v ranním šířání.

Před všemi na cestě znělo však nezralých mládenců výskání – kohoutů chraplavých:

1335 každý z nich v náruči vínečkem opojen potají objímal

v oparu jitra tom přeněžném Helenu s ňadry jak růže květ.

Tak mladí všichni a bezvousí, o lásce ponětí neměli,

neklidem zmítání začali písně si sladké a toužebné notovat:

„Uhoď mě, bratře můj, já ránu vrátím ti, ať nás to zabolí; do křížku pusťme se!

1340 Já do očí černých se zakoukal, zmámila ňader mě poupátka;

matko, ach, maminko, tu krásku líbeznou, jablíčko voňavé

spatřil jsem na pláži, jak do vln dalekých hleděla

a ňader svých kouzlo tam na moři dalekém větru všanc dávala –

bože můj, nad sním jsou bělejší, vlažičkou přeněžnou předčí déšť sám!“

1345 Jak stužka barevná po stezce zástup se klikatil;
 Telemach, syn Muže sedmera názorů, nasupen do věže strmé pak vydal se
 samoten, dvojici štíhlých psů po boku, jednoho napravo, druhého nalevo,
 a takto se duše ta nevinná svářila s otcem svým:
 „Pane můj, kdysi ta pustá pláň hladiny do očí slzy mi vhnáněla;
 1350 dnes ale přeji si, při bozích, by osud byl zařídil, aby ses nevrátil!
 Dnes zjev tvůj proklínám! Kéž vlna zase tě odnese
 na konec světa až, bych tě již neviděl!
 Vždyť ty jen horečný do myslí neklid všem naléváš, pokorné srdce jim rozdíráš,
 rolníka od pluhu vyženeš, mistra štveš z dílničky;
 1355 vinou tvou šohajk nechce víc galánku –
 po cestách touží jen a nesmrtné Heleny objetí!“

Mezitím Lučištník platanů libý stín opustil, pomalu sestoupil
 na jitřní pobřeží, by dýchal vzduch solí sycený;
 plíživě prošel kol přístavu s čajkami štíhlými,
 1360 míjel i bárky, jež ztichlé tu dřímaly, vesla svá na přídi zkřížená –
 dělnice chudičké, tam na břehu bělostném zkrápěném zpěněným příbojem.

Pod jeho kroky pláž písečná skřípala;
 na skály rozklané vyšplhal, za zády nechal mys,
 jak mořský pták-samotář Odysevs na klipech hřadoval.
 1365 Oči své palčivé osvěžil vladař náš v hrách vánku jitřního,
 osvěžil nohy své mohutné vlahým vln pocelem;
 Jitřenka ve vousu zářila jak rosný diamant.

Dlouho, ach, předlouho pohled svůj upíral na moře ve sladkém umdlení;
 nebyl už více tím, kdo s bohy bojoval, s mořskými pannami laskal se,
 1370 jak kusy jateční poklál zlé ženichy, vládu v svých dvoranách zpátky si vydobyl:
 ruce se změnily v dvě růží bělostných, mysl pak nevinným jinochem stala se!

Jak perla zářilo v hlubinách mořských těch nezměrných
 prastaré prahnutí, když nad ně panovník sklonil se,
 smířeně usmál se, vousy si hvězdami omyté spokojen pohladil.

1375 Drsná ta duše se pozvolna tratila ve vodě, ve hvězdách;
 paměť zas v hrudi jen dřímala, jak racka samička
 v zátiší jeskyně; mysl se zjasněná jako dech zvedala, klesala –
 racek, jenž houpal se na vlnách zpěněných azurné šíravý.

- 1199 košár = přenosná ohrada pro dobytek.
1221 rataj = oráč.
1283 podymí = opar, mlha.
1272 prvním Héraklovým úkolem bylo zabít nemejského lva.
Héraklés se pak oblékl do jeho kůže.
1286 šlapaný = zkušený, znalý.
1293 sláň = moře.
1295 z podlebí (pohlížet) = úkosem, nedůvěřivě.
1321 bríza = větrík.
1327 balda = hůl.
1344 vlažička = vláha.